

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **V. L.**, zastoupené JUDr. Alenou Strnadovou, advokátkou se sídlem Liberec, Tovaryšský vrch 1353/1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 12. 2004, č. j. 59 Az 151/2004 - 22,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobkyně jako stěžovatelka domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 29. 7. 2004, č. j. OAM-2303/VL-19-03-2004. Tímto rozhodnutím byla zamítnuta její žádost o udělení azylu jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Rozsudek krajského soudu vycházel ze skutečnosti, že rozhodnutí žalovaného bylo vydáno v souladu se zákonem a na základě dostatečně zjištěného skutečného stavu věci a bylo přesvědčivě odůvodněno.

Stěžovatelka proti tomu v kasační stížnosti uplatňuje důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“). Konkrétně

pak namítá, že v řízení před krajským soudem byla porušena její zákonná práva, neboť jí nebyla umožněna účast v tomto řízení. Stěžovatelce totiž nebyla doručena výzva podle § 51 s. ř. s., takže se nemohla k jednání soudu dostavit. Případně, pokud jí výzva doručena byla, tak se tak stalo v českém jazyce, kterému stěžovatelka nerozumí. Rozhodnutí krajského soudu proto považuje za nesprávné a nepřezkoumatelné v důsledku vady řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Vzhledem k uvedenému navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; současně žádá o přiznání odkladného účinku této kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření k podané kasační stížnosti uvedl, že považuje napadený rozsudek krajského soudu i svoje rozhodnutí za vydaná v souladu se zákonem a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozhodnutí krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelky žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Stěžovatelka uplatňuje důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. – nepřezkoumatelnost rozhodnutí krajského soudu spočívající v jiné vadě řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Tuto vadu řízení stěžovatelka spatřuje v pochybení soudu, který jí neumožnil účast na ústním jednání, když jí nezaslal výzvu podle § 51 s. ř. s., resp. jí tuto výzvu zaslal v českém jazyce.

K tomu ze soudního spisu vyplynulo, že dne 3. 8. 2004 podala stěžovatelka ke Krajskému soudu v Ostravě žalobu proti rozhodnutí žalovaného o zamítnutí její žádosti o udělení azylu. Žaloba byla psaná česky a v samotném závěru byl vysloven požadavek stěžovatelky, že chce být přítomna u hlavního líčení před krajským soudem. Výzvou podle § 51 odst. 1 s. ř. s. doručenou stěžovatelce dne 27. 9. 2004, psanou v českém jazyce, byla stěžovatelka vyzvána, aby se vyjádřila, zda souhlasí s tím, aby bylo ve věci rozhodnuto bez jednání. Stěžovatelka na výzvu nijak nezareagovala. Krajský soud pak nařídil na 6. 12. 2004 jednání ve věci, na které stěžovatelku předvolal. Předvolání účastníka k jednání, psané rovněž v českém jazyce, bylo stěžovatelce doručováno dne 9. 11. 2004 a v souladu s § 46 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 12. 2004 (dále jen „o. s. ř.“), § 42 odst. 5 s. ř. s. doručeno fikcí v pátek 12. 11. 2004. Stěžovatelka si je pak osobně převzala dne 23. 11. 2004. Na jednání konané dne 6. 12. 2004

se však nedostavila a to proběhlo v její nepřítomnosti. Napadeným rozsudkem pak byla její žaloba zamítnuta.

Předně je třeba poukázat na to, že krajský soud nadbytečně zasílal stěžovatelce výzvu podle § 51 s. ř. s., neboť ta již v podané žalobě vyslovila nesouhlas s rozhodnutím bez nařízení jednání. Poté však krajský soud již správně jednání nařídil a účastníky (tedy i stěžovatelku) na toto jednání předvolal, i když stěžovatelka na výzvu podle § 51 s. ř. s. nijako nezareagovala. Nelze tak souhlasit s námitkou, že by soud stěžovatelku k jednání nepředvolal vůbec.

Stěžovatelka dále namítá, že s ní měl soud komunikovat v jazyce ruském či ukrajinském a nikoli v českém. Ani tato námitka však nebyla shledána důvodnou.

Soudní řád správní neupravuje způsob, jakým má soud komunikovat s účastníkem řízení, jehož mateřským jazykem je jiný než český jazyk. Na takové situace je nicméně pamatováno v § 64 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon (s. ř. s.) jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu. Podle § 18 odst. 1 o. s. ř., v němž se promítá článek 37 Listiny základních práv a svobod, mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení, mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle odst. 2 téhož ustanovení pak účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo.

Z uvedených ustanovení plyne, že ne ve všech případech, kdy mateřštinou účastníka řízení je jiný než český jazyk, je dána povinnost soudu ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost vzniká soudu pouze tehdy, pokud potřeba ustanovit tlumočníka vyjde najevo, tedy pokud se v řízení objeví konkrétní skutečnosti nasvědčující potřebě tlumočníka ustanovit a pokud se po jejich prověření soudem ukáže, že účastník k řádnému uplatňování svých práv v soudním řízení tlumočníka potřebuje. Takovouto konkrétní skutečností je samozřejmě v první řadě, pokud o ustanovení tlumočníka účastník sám požádá. Další takovou skutečností však může být zejména to, že účastník se soudem začne komunikovat jiným než českým jazykem, nebo to, že z jeho projevů (vedených v jazyce českém) je patrné, že se česky nemůže dorozumět dostatečně dobře - ve správním či soudním řízení nepochybně velmi záleží na přesném pochopení významu toho, co je účastníku sdělováno nebo na co je účastník dotazován, a na jeho rychlé a věcně správné reakci na podněty, výzvy a vyjádření ze strany správního orgánu, soudu, event. dalších účastníků řízení, a proto potřeba ustanovit tlumočníka bude dána i tehdy, jestliže účastník, třebaže jazyku, ve kterém se vede řízení, v určité míře rozumí, tento jazyk neovládá v zásadě srovnatelně dobře jako svoji mateřštinu.

Výše uvedené zásady se v modifikované podobě uplatní i ohledně překládání soudních písemností, které jsou doručovány účastníkům, neboť v tomto ohledu není žádného rozumného důvodu rozlišovat mezi úkony soudu učiněnými písemně a úkony soudu učiněnými ústně – některé písemnosti soudu, zejména výzvy, aby účastník něco učinil či se k něčemu vyjádřil (přičemž skutečnost, že se účastník v určité lhůtě nevyjádří, se považuje za jeho souhlas s určitým postupem – viz např. § 51 odst. 1 věta druhá s. ř. s.), totiž často mají minimálně stejný význam pro uplatnění práv účastníka řízení v tomto řízení jako přímá sdělení či výzvy soudu učiněné při jednání (Nejvyšší správní soud ostatně již rozhodl, že cizinec v řízení o azylu musí být o právu vyjádřit se k možnosti rozhodnout o věci samé bez jednání poučen v jazyce, kterému rozumí – viz rozsudek Nejvyššího

správního soudu ze dne 18. 9. 2003, č. j. 5 Azs 5/2003 - 33, zveřejněný pod č. 59/2004 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu). Nelze přehlédnout, že soudobé soudní řízení je kombinací ústního jednání před soudem a písemné komunikace mezi soudem a účastníky. Obě tyto složky soudního řízení mají pro účastníka kardinální význam (někdy, zejména v řízení podle s. ř. s., složka písemná svým významem složku ústní výrazně převyšuje), přičemž jak při ústní komunikaci, tak při komunikaci písemné hraje významnou roli faktor času (úkony musí účastník učinit nezřídka v krátké lhůtě po doručení či sdělení příslušné výzvy či pokynu soudu, jinak může i velmi podstatně oslabit svoji procesní pozici) a faktor odbornosti (reakce na výzvu či pokyn musí být velmi často komplexní, vyžadující poměrně vysoký stupeň porozumění obsahu výzvy či pokynu).

V projednávané věci má Nejvyšší správní soud za to, že stěžovatelka nebyla v průběhu řízení nikterak znevýhodněna, neboť v řízení před krajským soudem se neobjevily žádné konkrétní skutečnosti nasvědčující potřebě tlumočníka stěžovatelce ustanovit, takže krajský soud ani neměl důvodu prověřovat, zda stěžovatelka k řádnému uplatňování svých práv v soudním řízení tlumočníka skutečně potřebuje. Stěžovatelka podala sama svým jménem žalobu ke krajskému soudu v češtině, přičemž žaloba byla napsána způsobem, jenž nevzbuzoval pochyb o tom, že osoba, která ji podala, dokáže se soudem v češtině komunikovat v míře zcela postačující pro účinnou ochranu jejích práv. Nelze odhlédnout rovněž od skutečnosti, že stěžovatelka o ustanovení tlumočníka pro řízení o žalobě nepožádala ani po té, co obdržela výzvu ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s., které podle svých slov neporozuměla, a ani poté co převzala předvolání k účasti na ústním jednání ve věci; naopak zůstala nečinná. Tato nečinnost stěžovatelky nemůže jít k tíži soudu, neboť ten nemohl dovozovat, zda a nakolik stěžovatelka českému jazyku nerozumí. Žádný projev účastníka v řízení před krajským soudem tedy ani nenaznačoval, že by ustanovení tlumočníka bylo v dané věci třeba, a tato potřeba neplynula ani z povahy věci či jiných okolností, které by v řízení vyšly najevo, neboť samotná skutečnost, že správní řízení bylo se stěžovatelkou vedeno v jazyce ruském bez dalšího neznamená, že vyšla najevo potřeba ustanovit stěžovatelce tlumočníka podle § 18 odst. 2 o. s. ř., § 64 s. ř. s. (srov. k tomu bohatou judikaturu Nejvyššího správního soudu vycházející z podobných zásad – např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 Azs 270/2004 - 35, ze dne 31. 8. 2004, č. j. 4 Azs 261/2004 - 57, ze dne 12. 3. 2004, č. j. 7 Azs 10/2004 - 52 či ze dne 16. 6. 2004, č. j. 4 Azs 112/2004 - 50). Důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. proto není dán.

Vzhledem k tomu, že nebylo zjištěno naplnění žádného tvrzeného kasačního důvodu, Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelka, která neměla v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. září 2005

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu